

Grzybowski, Michał Marian

"Kultura literacka Płocka w
średniowieczu", Cezary K. Święcki,
Warszawa-Siedlce 2006 : [recenzja]

Notatki Płockie 52/1-210, 49

2007

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

**CEZARY K. ŚWIĘCKI, KULTURA LITERACKA PŁOCKA
W ŚREDNIOWIECZU, Wydawca: Towarzystwo „Ogród Ksiąg”
i Instytut Filologii Polskiej Akademii Podlaskiej,
Warszawa - Siedlce 2006, ss. 213.**

Latem 2006 roku ukazała się ciekawa publikacja Cezarego Święckiego *Kultura literacka Płocka w średniowieczu*. Jest to owoc wieloletnich badań źródłowych średniowiecznych rękopisów związanych z Płockiem, miastem, w którym Autor się urodził i spędził swoją młodość. Chodzi o kodeksy wykonane w miejscowym płockim skrytorio, bądź sprowadzone z zagranicy z pracowni nadmożeńskich, nadreńskich czy włoskich, które – jak pisze Autor – *mimo obcego pochodzenia stały się relikwiami kultury rodzimej będącej z kolei częścią wspólnoty Zachodu, uniwersalistycznej kultury chrześcijańskiej Europy*.

Przedmiotem fenomenu są zachowane i zaginione źródła piśmienne, ich bogactwo jeśli chodzi o liczbę woluminów, artyzm wykonania jak i zawarta treść. Wiadomo, że w średniowieczu w Płocku znajdowało się wiele ksiąg rękopiśmiennych, część ich zaginęła, a największego spustoszenia doznała pożoga drugiej wojny światowej. Rekonstrukcja zaginionych dzieł możliwa była dzięki zachowanym dokładnym relacjom o nich i ich opisom. Podjęta więc praca pozwoliła przez rozpoznanie opisanych manuskryptów lepiej zrozumieć i docenić kulturę Płocka w czasach średniowiecznych, określić rolę tego miasta jako jednego z głównych ośrodków polskiej kultury dawnych wieków, usytuować ówczesny Płock na tle kultury piśmiennej epoki. Podstawą stały się tu badania literaturoznawcze, filologiczne i źródłoznawcze. Opracowanie składa się z dwóch części. Część pierwsza ukazuje *Drogi rozwoju kultury literackiej Płocka w średniowieczu*. Jest tam mowa o *Kodeksie Gertrudy*, średniowiecznej hagiografii Płocka, złotym wieku średniowiecznej kultury w Płocku, a więc *Złotym Kodeksie z Pułtuska*, *Biblii Płockiej*, *Ewangeliarzu św. Anastazji* oraz opisane są najdawniejsze dzieła biblioteki katedralnej w Płocku.

Z dojrzałej epoki XIII i XIV wieku na uwagę za-

śluguje *Stella chori Plocensis*, *Graduał Świętośława z Wilkowa*, *Graduale fratrum minorum* z Płocka, płockie antyfonarze diecezjalne oraz inne rękopisy. Wiek XV określany czasem jako „Złota jesień” reprezentują tu takie pozycje, jak *Brewiarz Jakuba z Korzkwi*, *Missale vetus*, *Objawienia Revelationes świętej Brygidy Szwedzkiej*, *Brewiarz płocki biskupa Kazimierza*, rękopisy Jakuba z Piotrkowa i inne utwory eschatologiczne.

Część druga dotyczy osobnych zespołów dokumentów. Na pierwszym miejscu jest tu wspaniały *Pontyfikał biskupa płockiego Erazma Ciołka*. Pontyfikał ten należy do najznakomitszych dzieł krakowskiego malarstwa książkowego, które w okresie panowania Jana Olbrachta, Aleksandra i Zygmunta Starego przeżywało szczytowy okres swego rozwoju. Nad zdobnictwem pontyfikału pracował cały zespół doświadczonych *illuminatores librorum*.

Na uwagę zasługuje także *Mszał Erazma Ciołka* powstały w Krakowie w latach 1513-1518. Dekorację malarską kodeksu stanowi 18 scen różnej wielkości zdobionych także przez Stanisława Samostrzelnika. Trzeci znany kodeks liturgiczny, sporządzony na zamówienie Erazma Ciołka, to *Graduał kościoła katedralnego*, przechowywany do dziś w Muzeum Diecezjalnym w Płocku. Ciekawym zespołem są rękopisy prawne, jakie znajdowały się w księgozbiorach płockich. Całość kończy opis średniowiecznych archiwów płockich i ich zasobów.

Bibliografię obejmującą prawie 250 pozycji stanowią źródła drukowane oraz opracowania, które posłużyły do kompleksowego przedstawienia problematyki.

Praca doktora Cezarego Święckiego ukazała książęcy i biskupi Płock jako ważny ośrodek kultury piśmiennej i pozwoliła lepiej rozpoznać rolę i usytuowanie miasta na tle Polski i Europy.

przeds **Ks. Michał Marian Grzybowski**